

Afekty w archiwum społecznym – raport z badań terenowych w Centrum Badań Mniejszości Niemieckiej

Fotografie:

1. Magazyn CBMN. Informacje na boku regału.
2. Magazyn CBMN. Widok wzdłuż regałów.
3. Centrum Dokumentacyjno-Wystawiennicze Niemców w Polsce. Element wystawy.

dr Magdalena Wiśniewska-Drewniak

Siedlce, czerwiec 2025

Projekt IMPACT

- ⊙ „Oddziaływanie niezależnych archiwów społecznych”
- ⊙ Narodowe Centrum Nauki, nr 2022/47/D/HS3/00914
- ⊙ 2023-2026
- ⊙ <https://impact.umk.pl/>
- ⊙ 3 studia przypadków – 3 archiwa społeczne
- ⊙ wpływ społeczny, afektywny, osobisty
- ⊙ wywiady z archiwistami, współpracownikami, wolontariuszami, użytkownikami, odbiorcami działań AS

Metodologia

- ⊙ dobór przypadków: różnorodność
- ⊙ wywiady: częściowo ustrukturyzowane (opis archiwum) i swobodne (oddziaływanie)
- ⊙ 1 etap analizy – „gęsty opis” (PI + doktorantka)
- ⊙ 2 etap analizy – oddziaływanie (łącznie 4 badaczki)
 - najpierw osobne, potem wspólne kodowanie (negocjowanie znaczeń)

☉ Centrum Badań
Mniejszości Niemieckiej w
Opolu

☉ sierpień 2024

☉ 8 wywiadów

☉ 7h 20 min nagrań

☉ obserwacja -> fotografie

Ewa Czczor i M. Wiśniewska-
Drewniak, 9.08.2024

Archiwum CBMN

- historia organizacji MN w Polsce po 1945 i, w pewnym stopniu, historia MN
- wywiady z członkami MN
- prywatne archiwa aktywistów i polityków
- dokumentacja organizacji MN
- publikacje i muzealia
- oryginały/kopie, cyfrowe/tradycyjne
- 500 wywiadów, ca. 48 mb., 450 GB (22 000 plików) (październik 2024)

▲ ODDZIAŁYWANIE AFEKTYWNE

afekt - AS jako coś niepoważnego

afekt - AS wciąż

afekt - ciekawość, zaciekawienie

afekt - delikatność, wrażliwość

afekt - docenienie czegoś

afekt - duma

afekt - ekscytacja

afekt - jestem ważny/a

afekt - marzenia

afekt - mistycyzm

afekt - niezadowolenie

afekt - obawa

afekt - pasja/entuzjizm

afekt - poczucie misji

afekt - poczucie przynależności

afekt - podróż w czasie, sentyment, nostalgia

afekt - przyjemne

afekt - przywiązanie, lojalność

afekt - radość

afekt - rozczarowanie

afekt - satysfakcja

afekt - selekcja

afekt - smutek

afekt - trauma

afekt - trud

afekt - uhonorowanie

afekt - wzruszenie

afekt - zachwyt

afekt - zaskoczenie/zdumienie/szok

afekt - zaufanie / brak zaufania

Przywiązanie do archiwum

- ⦿ „to jest moje czwarte dziecko” (E. Cieczor, rozmowa on-line 31.07.2024)
- ⦿ „Na chwilę mówię *goodbye*, do zobaczenia, zobaczymy. Taka decyzja jest dla mnie trudna.” (E. Cieczor, Wywiad, 5.08.2024)
- ⦿ „I to, że idę [odchodzę] na jakiś czas albo na zawsze, to się okaże, ale zostawiłam tu swój ślad i to mnie tak cieszy, ale i smuci.” (E. Cieczor, Wywiad, 9.08.2024)

Satysfakcja

„I to nie jest tak, że tam od razu ci ktoś chce coś dać, ale na przykład ktoś mówi, [...] oj szkoda, jesteście za późno [...] Czemu 20 lat temu was nie było? To akurat jest [...] najczęstsza odpowiedź, że ci ludzie już nie żyją. No tak, ale myśmy jeszcze tyle a tyle tych wywiadów uratowali. Więc to jest pozytywne, to jest zawsze wartość dodana, bo zawsze jesteśmy za późno, w wielu kwestiach [...]” (E. Cieczor, 9.08.2024)

Satysfakcja

- ⊙ „uważam, że przez te trzy lata, cztery lata, naprawdę dało się bardzo dużo zrobić. Przy takiej rotacji pracowników i w małych zasobach, umówmy się.” (E. Cieczor, 9.08.2024)
- ⊙ „jest taka satysfakcja, że udało się coś zebrać” (E. Cieczor, 5.08.2024)

„Archiwalny trud”

- ⊙ „nawał pracy” (E. Czeczor, 5.08.2024)
- ⊙ „to życie reporterskie, to organizatorskie jest mi bliższe niż ta archiwizacja, do której nie czuję aż takiej miłości” (E. Czeczor, 5.08.2024)
- ⊙ archiwista – tłumacz – św. Hieronim (E. Czeczor, 5.08.2024)
- ⊙ „trzeba do tego przysiąc” (E. Czeczor, 5.08.2024)
- ⊙ „tego jest dużo, dużo” (E. Czeczor, 9.08.2024)

„Archiwalny trud”

- ⊙ „nie da się tak z dnia na dzień wszystkiego zdigitalizować” (E. Cieczor, 9.08.2024)
- ⊙ „już nie daję rady wszystkiego” (E. Cieczor, 9.08.2024)
- ⊙ absorbujące, wyczerpujące, czasochłonne, żmudne (W. Wiese, 6.08.2024)
- ⊙ poczucie ogromu pracy do wykonania, narastanie pracy, poczucie nagłości
- ⊙ „trud” - przytłoczenie

Poczucie misji/potrzeba

- ☉ „My robimy swoje. Ocalamy kulturę, przedłużamy coś, co jest w nas po prostu, bo to po prostu w nas jest, tego się nie da wyprzeć” (E. Cieczor, 5.08.2024)
- ☉ „gdzieś to jest cały czas z tyłu głowy, że po co to robisz, niektóre rzeczy? Po prostu masz taką wewnętrzną potrzebę i tyle. I chyba się nie musisz tłumaczyć komuś z tego.” (E. Cieczor, 5.08.2024)

Poczucie misji/potrzeba

- ☉ „miałam wrażenie takiej misyjności, że ja chcę to gdzieś tam uratować, ale też jakby należę do tej społeczności w jakiś sposób, jest to ważne. [...] Ja to też przeżywałam: takie powierzenie mi tych losów, jakichś tam historii, doświadczeń [...]” (W. Wiese, 6.08.2024)

„MWD: Czemu taka praca, czemu ten temat jest ważny?

WW: Dla mnie jest ważny dlatego, że jestem związana z mniejszością niemiecką, więc jakby tu w poczuciu takiej misji mocnej, też jakieś moje osobiste motywacje. [...] potrzeba opowiedzenia tego, co było przez wiele, wiele lat nieopowiedziane. [...] I ja wiem, moi dziadkowie nie mieli tej możliwości, nie mogli mówić po niemiecku, nie mogli przekazywać języka, nie mogli mówić o swojej historii, o swoich doświadczeniach, a to wszystko teraz mamy tutaj i możemy to pokazać. To i tak jest dużo za późno, ale przynajmniej w tym momencie to się dzieje. [...] No i ta praca moja też jest próbą oddania głosu tym ludziom, zapisania i dokumentowania tego, co się działo, czego nikt wcześniej nie spisał.” (W. Wiese, 6.08.2024)

„Dziś ci nasi przodkowie, którzy w tych latach osiemdziesiątych, dziewięćdziesiątych... Niektórzy to w sposób nieprzerwany dbali o to, żeby zachować język, kulturę, bo to w jakiś sposób musiało przetrwać. A dzisiaj my jesteśmy takim kontynuatorem przenoszenia tego dziedzictwa na następne pokolenia. Jest to trudne, bo jednak każde następne pokolenie jest inne, więc trzeba nad tym mocno pracować. Ale to jest chyba temat w każdej mniejszości. Nie da rady, trzeba walczyć.” (R. Galla, 7.08.2024)

Radość

„I dzieci w tym ‘99 roku, te dzieciaki miały zadanie, że po niemiecku zrobiły opis tych kolonii. Były w Nysie... Boże, to chyba jest Daniela Pelka, to jest aż niemożliwe, żeby to ona była... To ma dla nas wartość. [...] Kiedyś to się w ogóle robiło kroniki, już teraz się nie robi.” (E. Czeczor, 9.08.2024)

Radość

„O, nie, Anetka Glomb, chyba padnę! To muszę teraz zrobić zdjęcie. Gdzie jest Anetka? Wie Pani co, Anetka Glomb jest dzisiaj siostrą zakonną, która jest aktualnie chyba w Peru. Ja ją mam na fejsie, ona się ucieszy. Ja jej muszę zrobić zdjęcie [tej kroniki]. I to jest takie fajne, nie? A tu naprawdę, z tą Anetką, to się uśmiełam w tym momencie.” (E. Czeczor, 9.08.2024)

Trauma/emocjonalny trud

„[...] oni się poczuli do tej niemieckości i też mieli wiele nieprzyjemności po 1945, co było w Polsce rzeczą naturalną prawie. Przyzwolenie było społeczne, że przecież trzeba wziąć odwet na tych Niemcach, choć to były dzieci w tym momencie i tam te różne trudne sprawy, one się przewijają i w dokumentach, i w wywiadach z ludźmi.” (E. Cieczor, 5.08.2024)

Trauma/emocjonalny trud

„Jest to dla mnie też jakaś taka trudność emocjonalna, ale dla mnie to było bardzo ciekawe przejść przez te wspomnienia tych najstarszych osób, bo moi dziadkowie już na przykład nie żyją, a mieli bardzo podobne doświadczenia, a ja będąc młodszą osobą tego w ogóle nie widziałam, nie myślałam w tych kategoriach, dlaczego na przykład wywózka do Rosji na roboty przymusowe, dlaczego ich tak strauumatyzowała, że cały czas o tym mówili, a myśmy tego wtedy nie chcieli słuchać.” (E. Cieczor, 5.08.2024)

Trauma/emocjonalny trud

„Czasami myślisz, że to cię przerasta, że ta osoba ci tyle zaufania dała w takich wywiadach z kobietami, a naprawdę miałam takie, gdzie tam była przemoc, nie tylko taka obozowa, ale potem i rodzinna na przykład, no to były mocne sprawy. [...] I z taką empatią, może zbyt wielką czasami, nie? Ja tak nie umiałam się odciąć przez jakiś czas od tego.” (E. Cieczor, 9.08.2024)

Trauma/emocjonalny trud

„[J]a zbyt emocjonalny stosunek miałam i po każdym wywiadzie siedziałam pół godziny i płakałam w samochodzie, bo coś tam poruszało, wzruszało i wspomniałam, że się po prostu wykończę za bardzo. Nie wiem, albo byłam w takim etapie życia, że coś tam wiedziałam, ale zawsze się okazywało, że [...] pan który udziela wywiadu, [...] jego żona ma Alzheimera, tak jak moja babcia i to już po prostu gdzieś tak wyprowadzało z równowagi.

Albo te wspomnienia wszystkie, które mi się z kolei przypominały: wspomnienia moich dziadków. I to mnie bardzo mocno poruszało, że nie potrafię zachować jakiegoś dystansu.” (W. Wiese, 6.08.2024)

Podsumowanie

- ⊙ emocje są obecne w działalności archiwalnej, nie tylko w AS
- ⊙ w AS jest więcej przestrzeni na emocje
- ⊙ szczególnie ciekawe w AS: zaufanie, pasja/entuzjizm, satysfakcja, poczucie misji, radość, ciekawość, zaskoczenie, trauma
- ⊙ emocje są badalne!

Centrum Dokumentacyjno-Wystawiennicze
Niemców w Polsce. Element wystawy

Dziękuję za uwagę!

<https://impact.umk.pl/>

www.wisniewska-drewniak.com

magwis@umk.pl

Wycieczka uczniów w archiwum
CBMN.

CBMN na Facebook, 17.12.2024,
<https://www.facebook.com/fzentrum/posts/pfbid046LSLBVJutYZ7xPfL142VcnSVnfTwMfvm4A5NtxWGLeMMbsNVsSkUUGMbveEaWkDI>